
maand, de jaren door, honderdduizenden mensen heen-en-weer voert [...]. Revolutie slaat dat alles voor 'n tijdje tot gruis.'⁷³

De rubriek *Actueel* wordt echter maar driemaal benut. Banning schrijft in het februarinummer onder de titel 'Heilige plaatsen...' over drie bijzondere boeken die hij ontvangen heeft. Dit zijn *Briefe aus dem Gefängnis* van Thomas More, *Brieven uit de gevangenis* van Rosa Luxemburg, een in 1919 in Berlijn vermoorde communiste, en *En zij loofden God*, een verzameling getuigenissen van predikanten in het huidige Duitsland. De drie boeken hebben gemeen dat zij geschreven zijn vanuit een situatie van onvrijheid, maar getuigen van 'de vrije ziel': 'Opnieuw wordt de werkelijkheid van het rijk der ziel bewezen, dwars tegen alle tastbaar realisme in'.⁷⁴ De Graaf wijdt een *Actueel* in het aprilnummer aan het bezoek van Karl Barth aan Nederland in maart 1938. Barth werd vergezeld door politie en mocht (in Nederland!) niet openlijk ingaan op politieke vragen.⁷⁵ De Graaf verbaast zich op ironische wijze over de ophef die het bezoek veroorzaakte: 'Wat deed de politie daar? Want Barth beleedigde alleen de satan en Schleiermacher, maar geen vreemde staatshoofden. En de felste exclamaties, waarbij de politie wellicht een associatie voelde bovenkomen met politieke agitators, bleken niets te bevatten dan hoogst abstracte en formeele kwesties, waarover het alleen den theoloog gegeven is zich op te winden.' Verder roemt De Graaf weliswaar Barths stellingname tegen het nazi-regime, maar hekelt zijn motieven. Zo laat diens theologie het niet toe om reeds op basis van humane en algemeen-menselijke gronden het antisemitisme te verwerpen: zij wordt verworpen omdat het de 'zonde tegen de Heilige Geest' is. Er mag geen verbinding zijn tussen christendom en democratie, maar dictatuur moet wel ontmaskerd worden als 'de Antichrist'. De Graaf vindt Barth een zonderling.⁷⁶ In de laatste *Actueel*, dat in juli verscheen wijst (wederom) Banning in het julinummer op een aantal brochures, vergelijkbaar met die van het Comité van Waakzaamheid, van veelal Duitse auteurs, verschenen in Stockholm. Ook Huizinga heeft op verzoek een brochure geschreven over 'De mens en de cultuur'. De reeks wordt volgens Banning verbonden door '– als ik het wel zie – een religieus universalistisch humanisme, waaraan wij ons wezenlijk verwant voelen, ook al nemen wij niet alles wat hier geboden wordt voor onze rekening.'⁷⁷

Bijzonderheden

Nadat in het juninummer het speciale dubbelnummer *De huidige situatie in Europa* voor september en oktober was aangekondigd, brak op 1 september 1939 met de inval van Duitsland in Polen de oorlog uit. De redactie schreef bij verschijning een nieuw voor-

⁷³ HK 4 (1939), 209-215.

⁷⁴ HK 4 (1939), 63-65.

⁷⁵ Over dit bezoek: E. Busch, *Karl Barth*, Nijkerk 1978, 263-264.

⁷⁶ HK 4 (1939), 156-158.

⁷⁷ HK 4 (1939), 272-273.